

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput XX. Possintne domones naturali facultate mirabilia patrare?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

C A P U T X X .

Possintne domones naturali facultate mirabilia patrare?

S U M M A R I U M .

1. & 2. Præmittuntur notanda circa statum questionis.
 3. & 4. Probatur, naturalem virtutem dæmonum prodigia plura efficere, quæ tamen talia non sunt, si rerum ratio dignoscitur.
 5. & 6. Ostenditur, Deum rectissimè subin-
eiam per improbos vera operari mira-
cula.
- à num. 7. usque ad 12. defenditur, mirabilia dæmonum à mirabilibus Dei pluribus characteribus distingui.
- à num. 13. usque ad 15. demonstratur, miracula potestatem naturalem excedentia esse veræ Religionis notam.
- à num. 16. usque ad 24. solvuntur objectio-
nes.

1. Mirabilem
quatuor ge-
nera.

RERUM mirabilium quatuor sunt genera. Quædam naturalem virtutem, aut artem studio comparata illius, à quo proxime efficiuntur, minime excedunt; mira tamen sunt, id est, in admirationem trahunt spectatores, qui ignorant latentem causam, rerumque naturam. Hujus generis sunt ostenta, quæ interdum in planetis fiunt, ut quod narrat Varro de stella veneris, apud Augustinum lib. xxii. de Civit. Dei cap. viii. item monstra, quæ S. P. describit lib. xvi. cap. viii. insolita etiam quorundam opera, ut Restituti presbyteri Calamensis, de quo lib. xiv. cap. 24. res denique gesta à viris naturalium artium peritis, E. G. à Pico, Ficino, Sar-cha, de quibus proximo capite. Quædam sunt sensuum nostrorum illusiones, quæ aut naturali magia perficiuntur, ut dum lychnis anguum adipem, herbarumque succis oleo permixtis animantia, & vireta conspiciuntur; aut fiunt dæmonum illusione modo, quo explicatum est cap. quattuordecimo. Quædam mirabilia fiunt revera, & naturalem virtutem, artemque humanam superant, non autem vim effectricem superioris causæ: & hæc sunt in dupli differentia. Alia enim efficiuntur virtute dæmonis, cui permittente Deo corporalia quantum ad motum obediunt, ut si oraculum reddatur à simulacris, aut ignis de cælo descendat, vel maleficus in sublimem aerem feratur. Alia patrantur supernaturali virtute, neque ullatenus ab Angelo vel homine Deo non operante ef- fici possunt, ut resurrectio mortuorum, scrutatio cordium, certa rerum contingentium vaticinatio, aliaque hujusmodi. Quæ omnia communi vocabulo compellari poterunt Portenta, ac Prodigia; singulis vero videtur nobis esse proprium tribuendum vocabulum. Itaque mirabilia primi generis appellabo (si lu- beat) Ostenta: altera Magicas phan-
tasias; tertia Præstigia, ultima tandem Mi-
racula.

Oportet autem, ut in rebus mirabili-
bus causam effectricem, operandi mo-
dum, & finem inspiciamus, quibus po-
tissimum mirabilia Sanctorum ab opera-
tionibus dæmonum secernuntur. Enim
vero si quis ultra facultatis suæ vires ali-
quid perficiat, in exemplo, ignotis linguis
loquatur, si desperatas sanitates exemplo
reddat, si rapiatur in aera; erit id à cau-
sa superiore, scilicet à Deo, vel Dæmo-
ne. Atque si patrata opera angelicam
superent facultatem, qualia sunt contui-
tus occultarum cogitationum, & revo-
catio mortuorum ad vitam, erunt vera
reapte miracula. Atque hac ratione
plura per efficientem causam poterunt
à præstigiis & magicis illusionibus distin-
gui. Ut vero distinguantur à modo,
tene Augustini regulam traditam in libo-
ro LXXXIII. Q. q. 79. his verbis: *Magi
per privatos contractus, boni Christiani
per publicam iustitiam, mali Christiani
per signa publicæ iustitiae miracula fa-
ciunt.* Qui ergo utitue signis, char-
acteribus, verbisque ignotis, aut super-
stitionis aliqua libaminis, suffuminis, ri-
tusque irreligiosi ceremonia, erit præ-
stigiator & maleficus: qui Christi no-
men invocat, & signo Crucis, vel reli-
quiis Sanctorum mira perpetravit, sed ma-
le vivit, erit illis comparandus, de qui-
bus Matth. vii. 22. *Multi dicent mibi
in illa die: Domine Domine, nonne in
nomine tuo prophetavimus, & in nomine
tuo dæmonia ejecimus, & in nomine tuo
virtutes multas fecimus?* Qui eximia
fide ac sanctitate prodigia faciunt, &
per publicam iustitiam, ut inquit S. P.
hi boni probique censendi sunt. Quapropter
miracula quantumvis maxima
nullum erunt sanctitatis indicium, nisi
primum rectitudo, & virtus eximia fue-
rit comprobata. Præstigia denique
finem habent aut promovendi idolola-
triam atque superstitionem, aut impio-
rum hominum vitia magnificandi, aut
humano generi, præsertim vero justis
nocendi; cum vera miracula Dei cul-
tum,

tum, religionis augmentum, justitiae commendationem respiciant: quod S. Pater animadvertis memorata quæstione, & lib. de Civit. Dei x. cap. 12.

Primum itaque in hoc capite demonstrari sumus, virtute dæmonum plura mirabilia patrati, & quidem vera, quæ si vis eorum inspiceretur, neque latenter nos rerum causæ, mira profecto non essent. Deinde ostendemus etiam sceleratos homines supra vires proprias aliquando vera miracula facere, virtute quoque Divina. Tertio agemus iterum de discrepancia mirabilium, quæ fiunt Dei efficientia, vel Dæmonis. Postremo probabimus miracula Sanctorum esse certissimam veræ religionis notam, non fieri ope ac virtute Dæmonum, neque à Deo posse fieri in confirmationem erroris. Tabulæ ergo manum apponamus.

3.
Propositio
de mirabili-
bus dæmo-
num.

Probatio ex
S. Scriptura.

Demonstratur auctoritate Scripturæ, testimonio Augustini, & rei etiam experimento.

Res enim mira est quod loco virgæ appareat statim & efficiatur verus coluber, quod aqua vertatur in sanguinem, quod ranæ super terram illico educantur, quæ omnia nedum Moyses patravit virtute Dei, sed etiam malefici Aegyptii incantationibus suis, ut narrat cap. 7. & 8. liber Exodi. Signum etiam magnum est, si ignis de cœlo descendat, quod facturum esse Antichristum prædictur in xiiii. Apocalyp. v. 13. Deinde Augustinus lib. xxi. de Civit. Dei cap. 6. disputans de lucerna inextinguibili Veneris, ait: *Sunt ergo facta eorum plurima, quæ quanto magis mirabilia confitemur, tanto cautius vitare debemus.*

Affert eodem loco S. Pater experimenta quædam, cum memorata lucernæ, tum maleficæ fæminæ, de qua Virgilius in iv. Aeneidum ait, carminibus suis,

Sistere aquam flaviis, & vertere sidera retro.

Angelica ergo natura omnibus potentior animantibus plura efficit, quæ nos mirabilia esse fatemur; idque liquet è Scripturis, ex Augustino, ex ipsa rerum magistra experientia.

4.
Ex rei expe-
riamento.

Haec tamen, si rerum causæ à nobis noscerentur, nullatenus admirationem excitarent. Nam serpentes E. G. quos fecerunt incantatores Aegyptii, veri

quidem fuerunt, neque, ut arbitramur, illuc dæmonum potentia translati; sed produci ex seminariis rationibus, è quibus, ut scribit S. P. quæst. 21. in Exod. cum data fuerit opportunitas temporalis, & causalis, prorumpunt species debitæ, suis modis, ac finibus. Dæmones ergo, qui has seminarias rationes optime norunt, cum serpentes, tum arbores, & alia, quæ suis gignuntur seminibus possunt producere, applicando, ut Scholastici loquuntur, *activa passivis*: nec proinde majus miraculum est, quam dum agricola jactis seminibus ségetes, arboresque producit. Operantur autem Angeli absque longa temporis mora, quoniā noverunt, ut dixi, præbere opportunitates, & causas, unde ista citius nascantur; quemadmodum arte & industria agricultarum sæpe arbores citius crescunt, & fructus reddunt. In hujusmodi ergo signis, si aliquid mirabile evenit, tribuendum est Deo, qui solus creator est, & rationes illas seminarias rebus inseruit, collata Angelis potestate supra res quasque visibiles. Ea ratione facile est Angelis sistere aquam, dejicere ignem, sidera etiam vertere, si Deus permittat; cum ad hæc sola requiratur corporum motio, quæ facultatem angelicam non excedit. At hæc visibilium rerum materia transgressoribus Angelis ad nutum nequaquam servit, ut recte observat S. Pater in III. de Trinit. cap. viii. alias, ut sunt hominibus insensissimi, ad interitum mortaliū omnium elementa commoverentur, fierentque in nostram perniciem ostenta nimium frequentia. Privato ergo jure nequeunt de ulla re creata disponere, sed uti tantum facta fibi à Deo potestate, quæ seriem universi immutare non valet; in particularibus autem corporibus quantum possit, difficillimum est definire. Lucernas vero, quas perpetuas vocant, docet S. Pater esse mechanicum opus ex lapide Asbesto: sed candelabrum Veneris, de quo supra, tantam fortasse lucem fundebat, dæmonie per radiorum percussionem intuentum oculos fascinante.

PROPOSITIO II. Homines etiam improbi mirabilia aliquando patrare posse, sunt, non solum ea, quæ non superant de mirabil natu ralem Dæmonum potestatem, sed huius impio etiam majora, & vere Divina: atque rectissime Deus permitit præstigia, rectissime ipse per improbos vera operatur miracula.

I. Probatur ex Scripturis; nam Luca ix. 49. legitur quendam nomine Christi invocato ejecisse dæmonia, cum

ta-

tamen Christum non sequeretur. Matthæus viii. 22. ait etiam reprobos in Christi nomine virtutes multas quandoque facere; quod etiam liquet ex cap. ix. Marci v. 38. II. Probatur ex Augustino scribente in quæst. 78. superius laudata, quædam miracula etiam sceleatos homines facere, qualia Sancti facere non possunt. III. Probatur experimentis; narratur enim miracula patrasse etiam Paulum Episcopum Novatianum, non quidem in confirmationem hæresis suæ, sed in commendationem Baptismi: ut animadvertis doctissimus Bellarminus de Notis Ecclesiæ, not. xi.

6. Duplex causa, cur impii ut Deus Satanam debellando etiam mirabilia per ministros ipsius magis fidei virtutem extollat, & adversarii deprimat arrogantiam. Deinde ne perniciosissimo errore decipiuntur infirmi, existimantes in talibus factis majora dona esse, quam in operibus justitiae, quibus æterna vita comparatur. Quod si mirabilia operentur Dæmonum potestate, permittit hoc Deus juste omnia moderans, ut pro cupiditatibus & electionibus suis, servitutes eorum, libertatesque distribuat. Non enim frustra dicit Apostolus, Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum. Hæc citata quæstione Augustinus.

7. PROPOSITIO 3. Mirabilia Dæmonum à mirabilibus Dei pluribus characteriter distinguuntur.

Etsi videantur specietenus similia mirabilia Dæmonum, & mirabilia Dei, V. G. miracula Moysis, & præstigia Incantatorum Aegypti; sunt tamen quædam regula, quibus possunt vera miracula à falsis discerni, & opera Diaboli à virtutibus Deo auctore patratis. I. sit quod Deus non operatur mirabilia, nisi per publica signa justitiae, aut publicam virtutem, E. G. invocatione Divini Nominis, & religionis Christianæ argumentis: unde Marci ix. 38. ait Christus: Nemo est enim, qui faciat virtutem in nomine meo, & possit cito male loqui de me. Si quis ergo Evangelio abrenunciet, mysteria fidei deneget, sacris rebus abutatur, dum actu res miras efficit; harum Satanas erit auctor.

8. Regula 2. II. Si dissolvantur opera Diaboli carminibus, ritibus ac signis superstitionis, quibus Dæmones avide Divinum honorem captantes allicituntur, E. G. si energumeni per occultos, ut Augustinus loquitur, contractus sanentur, aut maleficia solvantur, nullum est miraculum, sed dæmon sponte à nocendo desistit, &

R. P. Berti Theol. Tom. II.

corporis sensibus parcit, ut animæ majori triumpho dominetur. Cujus ratio est, quod Satanus non potest Satanam ejicere, alias regnum Beelzebub dividetur, & pugnaret Dæmon adversus Dæmonem. Quare maledictis & exorcismis Dæmones solent à viris Christianis expelli.

9. Regula 3. III. Idem de vaticiniis & futurorum eventuum prædictionibus dicendum est. Si enim quis futura prænunciet ut avertet à Catholica Religione, vel ad turpia allicit, & tamen, ut prædicta sunt, eveniant, prævisa erunt virtute dæmonis una vel altera ratione ex his, quas attuli duodecimo capite, neque Deus hujusmodi eventus impevet, sed illos ad fidei nostræ tentationem, probacionemque permittet. Quod admonet Apostolus in 1. ad Corinth. cap. xii. v. 3. his verbis: Nemo in spiritu Dei loquens, dicit anathema Jesu. Et Auctor Deuteronomii cap. xiii. Si surrexit in medio tui prophetes, aut qui somnium vidisse se dicat, & prædixerit signum, atque portentum, & evenierit quod locutus est, & dixerit tibi: Eamus, & sequamur Deos alienos quos ignoras, & serviamus eis; non audies verba prophetæ illius, aut sonniatoris; quia tentat vos Dominus Deus uester, ut palam siet utrum diligatis eum, an non, in toto corde, & in tota anima vestra.

10. Regula 4. IV. Patratur ab omnipotenti Deo prodigium illud, quod non potest virtute dæmonis superari, quando præsertim agitur de idolatriæ destructione, quam invitus patitur diabolus. Quare non est ambigendum fuisse mirabilia Dei, quæ operatus est Moyses in Aegypto, cuius opera non potuerunt ab incantatoribus superari: unde hi cum non possent educere scinipes, Dixerunt ad Pharaonem, digitus Dei est hic: Exodi viii. 19. Similiter Ignis, qui ad nutum Eliæ Regum iii. cap. xviii. 38. cecidit de cœlo contrariantibus idem agere prophetis Baal, divinitus ad voranda holocausta, ligna, lapidesque descendit.

V. Dæmontium illusiones ac præstiglia possunt pluribus notis deprehendi. Etenim si appareat v. g. & è sepulchro mortuus excitetur, neque corpus habeat palpabile, spectrum erit, & phantasma; quoniam objecto reali certæ insunt proprietates, quibus expoliari non debet. Hinc phantasma non erat Christus redivivus à mortuis, qui corpus suum palpabile exhibuit; neque Lazarus, qui postquam è monu-

Gg

mento

11. Regula 5.

mento surrexit, loquebatur & epulabatur. Deinde spectrum erit & magica illusio, si à pluribus eadem res sub diversa conspiciatur imagine; nisi obiectum talibus partibus instructum sit, ut radiorum inflexione diversas imagines pariat. Rursus transmutationes in volucres, lupos, aliaque animantia, si arte dæmonum fiant, erunt imaginationes aut somnia epoto veneno, sive alia arte ad inducandam falsam phantasiam materia disposita; nisi dæmon illudat sublatis corporibus, aliisque priorum loco substitutis. Quæ demum aut curiositatibus deserviunt, aut fiunt ad nocendum in fontibus, satis de se ingerunt suspicione, quod à malo, & nocendi cupido spiritu efficiantur.

12.
Quodnam
sit verum
miraculum.

Liquet ex dictis vera miracula ea esse, quæ superant omnem naturalem facultatem etiam angelicam, quæ vere ac manifeste talia sunt, non sola imaginatione; & quæ ordinantur ad Dei cultum, ad reipublicæ utilitatem, atque ad incrementa virtutum.

13.
Propositio 4.
de veris mi-
raculis.

PROPOSITIO IV. Iftiusmodi miracula, quæ naturalem potestatem excedunt, veræ religionis sunt nota & character, neque Deus talia operari potest per Cacodæmonem in argumentum erroris vitiorumque commendationem.

Probatio ex
Scriptura.

Hanc thesim adversus Novatores 1. Scripturarum auctoritate demonstro. Nam Jofue 111. 10. loquens de prodigiis Arcæ Domini, quibus Chananæorum, Hethæorumque evertenda erat idolatria, ait: *In hoc scietis, quod Dominus Deus vivens in medio vestri est.* Elias quoque devicturus miraculo ignis Prophetas Baal 111. Regum 18. 36. inquit: *Domine Deus Abram, & Isaac, & Israel, ostende bodie, quia tu es Deus Israel, & ego servus tuus.* Ipse Christus Lazarum suscitatus Joan. xi. 42. oravit ad Patrem: *Ut credant quia tu me misisti.* Atque de ejus Apostolis in fine Evangelii Marci legimus: *Illi autem profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.* Scripturis igitur patet, miraculis Dei legem, Christi divinitatem, & Evangelii prædicationem suisse confirmatam.

14.
Probatio ex
S. Augu-
stino.

Secundo propositionem demonstro auctoritate Augustini, qua potissimum, ut magnum sibi arrogant patrocinium, Heterodoxi abutuntur. Ergo S. Pater in libro de utilitate credendi cap. 17. inter veritatis Catholicae notas miracula connumerat, traditque hæreticos partim

Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum majestate damnatos. Et quoniam scriperat hoc loco, miracula olim facta, non suo tempore; ne quis opinaretur putari ab Augustino incantamenta aut præstigia, quæ Deus identidem ad gloriam Sanctorum operatur, in 1. Retract. cap. 14. testatur se id protulisse, quoniam non fiunt tanta, nec omnia modo. Illa namque ætate Donatiste, quos S. Pater mirabilarios appellat, innumera portenta à se fieri jactabant; quæ profecto talia non erant, ut scribit Tractatu in Joannem 111. Libro quoque x. de Civ. Dei cap. 17. ubi enarratis mirabilibus divinitus factis, scribit eadem fieri, *ut nos ad Deum collendum, eique coherendum excitemur.* Atque cap. proximo ait conari Cacodæmones ut falsis portentis Divina imitentur, quoniam non aliter se colendos esse perfuerunt, nisi mirabilibus operum effectibus, quorum historia gentium testis est, quarum Dii se ostendere mirabiles potius, quam utiles ostendere potuerunt. Atque hanc diaboli calliditatem magno cum dedecore sectari tentarunt Polychronius Monothelita, Timotheus Eutychianus, Calvinus quoque & Lutherus, quos non permisit omnipotens Deus, qui mirabilia facit solus, ad falsa dogmata confirmanda virtutes facere, ut laudatus Bellarminus demonstrat. Sed ne ab Augustino discedam; memorato lib. x. cap. viii. describit miracibia per Abraham ac Moysem patrata ad corroborandam, ut inquit, fidem piorum: & cap. 8. libri xxii. ait *miracula necessaria fuisse priusquam crederet mundus, ad hoc ut crederet mundus.* Addit etiam nunc miracula fieri in Dei nomine, sive per Sacra menta ejus, sive per orationes, vel memorias Sanctorum: narratisque nonnullis quæ circa eadem tempora contigerunt, Mediolani ad tumulum Sanctorum Martyrum Gervasi & Protasi, Carthagine ad suas & Alippii preces, Hippone ad Memoriā viginti Martyrum, apud Aquas Tibilitanas reliquiis Martiris glorioissimi Stephani, aliisque apud Cæfaream Cappadociæ; initio proximi capituli, *Cui, inquit, nisi huic fidei attestantur ista miracula, in qua prædictatur Christus resurrexisse in carne, & in cælum ascendisse cum carne?* Nam & ipsi Martyres hujus fidei martyres, id est hujus fidei testes fuerunt . . . Pro hac fide præcessit eorum mira patientia, ut in his miraculis tanta ista potentia sequeretur. Sunt ergo per Augustinum miracula testimonium Catholice fidei invictissimum.

Ratio-

15.
Probatio ex tum. Ratione denique confirmatur asser-
tione. Verum quippe miraculum, quod
omnium creaturarum potestatem exceedit, solum Dei opus est. Deus autem,
qui est summa veritas, nequit sive per
se, sive per alium in errorem inducere.
Nam saepe Deum operari miracula etiam
per impios, & paganos, nos praecedenti
Propositione concessimus, ut satetur
etiam Estius in II. dist VII. §. 19. & Joan.
Gersonius serm. xix. post Pentecosten,
qui incivilis, gravisque temeritatis no-
nat Scriptores omnia idololatrarum ac
gentilium prodigia in dubium revocan-
tes. In quorum historiis sunt quidem
multa ab hominibus inventa, quemad-
modum alibi dictum est; sed plura tam-
en, quantumvis mira, credi possunt,
dummodo ad adstruendam idolorum di-
vinitatem non dicantur esse patrata.
Talia quippe necesse est falsa sint, aut
praestigia diabolica, nunquam Deo mi-
rabilibus suis errorem aliquem appro-
bante. Quod explicat illic Geronius
exemplo principis, cui nullus credere
teneretur, si falsarias literas sigillo suo
confignari scienter, & absque ulla contra-
dictione permetteret. Utitur eodem
exemplo Cl. Theologus Gummarus Hui-
gens Tomo Brevium Observationum 2.
& Juenin Q. vii. de Angelis Concl. 3.
Itaque, ut sapienter Augustinus ait in
libro contra Epistolam Fundamenti cap.
iv. justissime nos teneret in Ecclesia au-
toritas miraculis inchoata, spe nutrita,
charitate aucta, vetustate firmata.

OPPOSITIONUM DISSOLUTIO.

16.
Objicitur I. Faciunt primo adversus hanc propo-
sitionem, quae in duabus prioribus fuerunt
concessa. Etenim Magi Pharaonis
plura similiter fecerunt, quae Moyses
Propheta Domini; verterunt enim vir-
gas in serpentes, & aquam in sanguinem.
At haec in Moyse fuerunt vera
miracula, Ergo etiam in Aegyptiis In-
cantatoribus, qui proculdubio ea par-
trabant, ut veri Numinis impugnarent
Divinitatem. Infuper ejusdem generis
est prodigium Antichristi, de quo Apo-
calyp. xiiii, & miraculum Eliæ, de quo
III. Regum cap. 18. Erit ergo utrumque
Divinum opus, aut utrumque falso
miraculum. Præterea si possunt
ejicere dæmones, & virtutes facere im-
pii, de quibus Matth. cap. vii. &
etiam qui Christum non sequuntur, ut
ille, de quo cap. ix. Marci, ne non
Iudei quidam in Act. Apost. cap. xix.
v. 13. Ecce his miraculis horum mores
& religio non confirmantur?

R. P. Berti Theol. Tom. II.

Hæc ex dictis dissolvuntur facililime.
Et quidem Moyses vera operabatur mi-
racula, primo quoniam hæc non erant
opera diaboli, quandoquidem adversus
idololatras pugnabat, nec Satanæ præ-
liatur adversus Satanam; deinde quia
Satanæ virtutem superavit, devorante
virga Aaron virgas incantatorum, at-
que his minimo in signo deficientibus:
præterea quia Moyses invocato palam
Dei nomine, & per publicum justitiae
signum faciebat prodigia, Magi vero
incantationibus suis, privato contractu,
tacitoque fusurro. Porro quod Incan-
tatorum præstigia non excederent natu-
ralem dæmonis potestatem, ostendi su-
pra. Idem discrimen reperitur inter
miraculum Eliæ, & portentum Anti-
christi: nam Elias & adversus Baal de-
certabat, & Pseudoprophetas ejus de-
vicit; ideoque uti non poterat adversus
dæmonem ope dæmonis. Præstigia vero
Antichristi vires Satanæ non excedunt;
etenim ignem cœlo devocare, quod
etiam fecit Apollonius apud Philostratum,
nihil est aliud, quam corpus vio-
lenter impellere: & loqui per imaginem
bestiæ, sive per simulacrum vocem emit-
tere, quod in umbra Achillis pariter
contigisse scribit Eusebius in libro con-
tra Hieroclem, fieri potest sola aeris
percussione. Itaque miracula Anti-
christi erunt talia tantum hominibus la-
tentem causam ignorantibus, & forsi
tan sensuum illusiones, cum ab Aposto-
lo in II. ad Thessalon. cap. II. 9. di-
cantur *Signa & prodigia mendacia*,
Quamquam Augustinus lib. xx. de Ci-
vit. Dei cap. 19. non audet definire an
futura sint prodigia mendacii, quoniam
*Antichristus mortales sensus per phanta-
smata decepturus est, ut quod non facit
facere videatur; an quia illa ipsa etiam
si erunt vera prodigia, ad mendacium
pertrabent credituros*. Vera autem pro-
digia dixit, non quia miracula vera fu-
tura sint, sed quia non erunt phanta-
smata: & revera ignis de cœlo cadet, ut
quando cecidit assumpitque familiam
& greges Jobi, ac turbo irruens, do-
mumque dejiciens filios ejus occidit:
que utique fuerunt opera Satanæ, ho-
minibus mirabilia, non phantasmatum;
nec tamen miracula. Atque hoc exem-
plum affert eodem loco Augustinus.
Quæ ultimo objæcta sunt, veritatem
Catholicam magis firmant: virtutes
enim factæ in nomine Christi, illius po-
testatem demonstrant, qui diaboli quo-
que ministris diabolum invitum expel-
lens majorem refert de adversario triun-
phum. Divinum quippe nomen dæmo-
nes

17.
Solutio.

nes exturbat ac percellit; & filiis Scenæ illos adjurantibus per Jesum prædicatum à Paulo respondit spiritus nequam: *Jesum novi, & Paulum scio; vos autem qui estis?* Id vero dæmoni Christi virtutem, & Pauli Evangelium reverenti credendum est, scribente Tertulliano in suo Apologetico: *Nemo ad suum dedecus mentitur.*

18.
Objicitor 2.

Adversatur præterea Catholico dogmati quod nihil mirabilius est mortuorum resurrectione, quam semper Romana Ecclesia existimavit maximum divinumque prodigium. At suscitare mortuos non supergreditur dæmonum facultatem. Potest ergo dæmon qualunque prodigium pro libitu facere, eoque homines decipere. Minor probatur celebri facto Pythonissæ, quæ 1. Regum cap. xxviii. 11. excitavit Samuelem, qui Sauli pugnæ exitum miserandumque finem prædixit.

19.
Solutio.

Huic argumento, quod per difficile aliquibus visum est, clara est, & expedita Augustini responsio quæst. 3. lib. 11. ad Simplicianum. Quid enim absurdum est, ex aliqua dispensatione Divina permisum fuisse, ut non invitus, nec dominante & subjugante magica potentia, sed volens atque obtemperans occulta dispensationi Dei, quæ & Pythonissam illam & Saulem latebat, consentiret spiritus prophetæ Sancti se ostendi aspectibus regis Divina eum sententia percussurus? Hæc Augustinus. Quæ responsio tum hoc titulo vera est, quod traditur à tanto viro; tum etiam quia non repugnat Deum patre miracula etiam dæmonum ministerio ad punitionem impiorum, siquic nominis exaltationem: neque detrahitur honori Prophetæ, quod evocatus venerit ad prophetandum, cum viri plerique boni vocati ad malos veniant servato decore virtutis suæ, ut agant quod officium postulat æquitatis. Itaque quod Samuel exaltavit vocem suam de terra in prophetia, judicium Dei est punientis impium, & gloria Samuelis prophetantis etiam post mortem: atque ideo commendatur ab Eccles. cap. xlvi. 23. Falsum præterea est suscitatum à dæmonе Samuelem; nam aliud est revocare animam ad informandum cadaver, quod miraculum est; aliud vero dæmonem cum spiritu hominis loqui, eumque de abditis receptaculis Deo permittere transferre: quæ utique dæmonis non superant potestatem. Quippe Satanæ etiam Dominum, quando ei placuit allocutus est, assumptumque super pinnam templi constituit. Insuper ad præsentiam Saulis exaltasse Samue-

lem vocem suam ac prophetasse scribit utique Ecclesiasticus; at non evocatum, suscitatumque. Denique fortasse qui apparuit, fuit spiritus fallax & versutus simulans personam prophetæ, nuncupatus Samuel, quoniam illius figuram induerat, quemadmodum omnes fere imagines rerum earum, quarum imagines sunt, nominibus appellantur: Ita tabulam intuentes dicimus, ille Cicero est, ille Salustius, ille Achilles, ille Hector. Sed legit Augustinum citato loco, & prope finem libri de Anima Tertullianum.

Ulterius opponi possunt miræ metamorphoses, hominumque conversiones in varia bestiarum genera, sola arte dæmonum factæ; quæ si miracula non sunt, nescio quid mirandum ac portentosum dicendum sit. Recenserit principio poterunt, quæ narrat S. Pater lib. xviii. de Civit. Dei cap. 16. de Sociis Diomedis conversis in volucres, quas Servius in 2. Georgicorum scribit barbaris navibus infestas esse, & Græcis latae occurrere, memores generis sui, ducisque ab Illyriis interempti. In libro etiam eodem, capite proximo, & 18. narrat Augustinus Apulejum sumpto veneno factum Asinum, ut idem Apulejus fateatur in libris, quos *Asini aurei* titulo inscripsit. Italiæ quoque mulieres stabularias viatores in jumenta commutasse, versam Iphigeniam in Cervam, Ulyssis socios, apud Homerum in x. Odysseæ, in porcos à Circe commutatos, Arcades, Neuroses in Lupos conversos, scribit eo loco Augustinus, Olaus Magnus lib. xviii. cap. 32, & ex veteribus Solinus, & Mela. Lindorum Cataniensem in varia animalia se transformasse, narrat Hyacinthus Gimma p. 3. dissert. Accadem. cap. 7. Sagas demum transferri ad conventus nocturnos versas in bruta, & exutis aliquando propriis corporibus, vox est popularis.

Quamquam hæc inter fabulas sunt amanda; diluuntur singula hac generali responsione, quod dæmoni haud difficile est translato humano corpore serenum supponere, & cibo, potuque venefico adeo hominum phantasiam perturbare, ut videatur ipsis, pelle fetisque animalium se indutos esse, membrisque belluarum circumdatos. In particulari autem repono, socios Diomedis perdentibus illis ultioribus Angelis periisse, & fulicas, sive, ut aliis placet, ciconias, eo asportatas; quæ agente dæmonie blandæ Græcis accesserint, ut superstitione, divinitatisque prodiga gens Diomedem crederet Deum factum. Apulejus, nisi velimus dicere illum

20.
Objicitor 3.

21.
Solutio.

illum Latinas reddidisse fabulas Luciani, fatetur ipse versum se in Afsum unguine magico delibutum, quo neficio facile potuerunt sensus ejus perverti, ut etiam crederet Afsum colloqui cum statua Byrrhenæ: quod sibi contigisse ipse refert. Hinc magicæ artis accusatus fuit apud Claudiū Maximum Africæ præfectum; quem Coquæus noster Comment. in lib. viii. de Civit. Dei cap. 19. Christianum esse putavit. Perfecta est eodem modo magia Italicarum mulierum, quæ malis artibus imbuta venenum caseo viatoribus propinabant. Circem sociis Ulyssis commisuisse pani venena nocentia, ait citato libro Homerus. Neuros fieri Lupos cervisia poculo à magis propinato, quo ebibito invadit illos lupina rabies, & spiritus nequam illes velocissimo motu per sylvas exagitans, narrat idem Olaus, & tom. 2. Chron. Hirsaug. Trithemius. Quod Gimma scribit de Lindoro Siculo, ejusdem farinæ est, phantasna scilicet delusorium, aut animalium pro homine suppositio; ut lepida simul & nefaria Cicchi Aculani, (ita hominem maleficum etiam latine appellant,) facinora. Pro regis Agamemnonis filia suppositam cervam putat Augustinus; nec repugnat narratio fabulæ, nam cerva substituta, Iphigenia in Tauricam Chersonesum adducta traditur. De sagis denique, sive de loco in locum à dæmohe, cui se mancipia dederunt, permittente Deo, moveantur; sive immisso sopore, & in somnis phantasmatu eis obversentur; nihil prodigiosum auditur, sed tantum ærumnosa captivitas, perniciosa dementia, horrendum execrandumque flagitium. At studiose lectitandus Augustinus cap. 16. 17. & 18. memorati libri duodevigesimali.

22.
Objicitur 4.

Sunt hujus generis mirabilia quædam partim fabulosa, partim delusoria, quæ de immundis spiritibus enarrantur, & quibus forsitan imperitis videri potest, eos etiam virtutem procreandi res omnes ad miraculum possidere. Ajunt genitos ab illis homines tam ingentis stature, ut cranium quoddam Drepani inventum plura frumenti modia, excedatque corporis altitudo ducentos cubitos. Quod non solum tradunt Sicularum rerum Scriptores, verum etiam in iv. Genealogia Deorum libro Jo. Boccaccius Certaldi & Etruria decus singulare. Accedit quod arte dæmonis procreantur etiam homunculi elementares, qui non tantum spiritum habent vitæ, sed etiam divinationis virutem. Hos Nymphas, Gnomos, Sal-

mandrios, & Sylphos Paracelsus, & Borus appellavere. Etiam gemmas aurumque cultoribus suis afferre dæmonem, & lutum, vel plumbeum in margaritas commutare suadet sibimetipsi delira anus, rudisque plebecula.

23.
Solutio.

Cæterum & hæc sunt magna errorum portenta. Gigantes ex stirpe Cain genitos arbitramur: & si aliquando concubitu dæmonum nati sunt, factum id humano semine ab incubo spiritu ad mulierculas delato, ut scribit ad caput 6. Genesio in Sacro Biblio. Theatro Laurentius à S. Franciscus Scriptor Augustinianus. Excedunt vero communem staturam humana corpora, si plurimis spiritibus affluat, sitque crassa & calidissima subacta materies. Hac ratione, & naturali etiam concubitu gigni possunt viri proceri, formæque amplioris; eosque non esse figmenta poetarum demonstrant inventa plerumque ossa, ut reperitus in litore Uticensi dens molaris, de quo lib. xv. C. D. cap. 9. Aquila ingeniorum Augustinus. Superat tamen caput nostrum amplitudo Cranii non procul à Drepano inventi: Goliath enim Gigas Magnus Philisthiæ sex cubitos, & palmum non excedebat, & Og rex Bafan, cuius lectus ferreus servabatur apud Ammonitas, ut legimus cap. iii. Deut. v. ii. habebat novem cubitos longitudinis. Lectos etiam tercia parte longiores fuisse scribit apud Grotium Maimonides. Cum ergo Gigantes, qui alios corporis proceritate antecellebant, fuerint viri sexcubitales, illas plurimum jugerum exuvias credimus fabulosas. At elementares Theophrasti Paracelsi homunculi nihil sunt præter dæmones; quos arte Perspectiva peritos, aptosque ad fingendum iudicas illas imagines hoc eodem libro demonstravimus. Tametsi dæmon verum aurum & gemmas efficeret applicando, & invicem neciendo particulas quæ lapides & metalla componunt, mirum profecto non foret: sed videmus fieri his fidentes pauperum plebisque ludibrium. Non latet præterea dæmonem locus, ubi thesauros ferrax natura produxit, aut sordida condidit avaritia. Chymica arte fieri aurum quidam opinantur, eisque blanditur quod narrant de Raymundo Lullo, & Arnaldo de Villanova. Extat apud Huetum in libro de rebus ad seipsum spectantibus insigne de hac arte viri doctissimi testimonium, tenentibus posibilitatem Chrysopœjæ compluribus Auctoribus. Experimentorum, quæ hi commemorant detegit fallaciām venu-

stus

Gg 3

stus ac festivus liber, cui inscriptio Democritus ridens.

24.
An manife-
steatur Eccle-
sia per mira-
cula.

Restat ut moneamus quare Augustinus in lib. de Unitate Ecclesiae cap. 16. ait, non ideo manifestari Ecclesiam, quia in ea miracula fiunt; quæ verba opponunt nobis Heterodoxi. Itaque Sanctus Pater eo loci demonstrat Ecclesiam in sola Africana non consistere adversus Donatistas, qui eam esse apud se autemabant ob mirabilia quæ fecerant Donatus & Pontius. Primo ergo docet ista fuisse, vel figura mendacium hominum, vel portenta fallacium spirituum. Ait deinde, quod Satanas transfiguratus tanquam Angelum lucis, & multos seduxerunt somnia sua. Addit aliquando etiam Paganos & Judæos & Hæreticos exaudiri a spiritibus seductoribus, sive etiam ab ipso Deo, vel ad panam malitiae, vel ad solatium miseriae, vel ad motionem querendæ salutis æternae. Post hæc, Donatistis Divinas Scripturas recipientibus, inquit veritatem, quæ agnoscitur in Canonicis libris, querendam non esse, in variis hominum rumoribus, & opinionibus & factis & dictis & visis. Deinceps narrat opposita fidei Donatistarum argumenta, tradita ab Episcopis igni instrumenta Divina, furiosas mortes Circumcellionum, commissa ad eo-

rum sepulchra vagorum vagarumque flagitia. Recensitis demum creditibilitatis fidei nostræ argumentis, inter quæ enumerat mirabilia exauditionum vel sanitatum, in eam sententiam prorumpit: Quæcumque talia in Catholicis fiunt, ideo fiunt approbanda, quia in Catholicis fiunt: non ideo ipsa manifestatur Catholicis, quia hæc in ea fiunt. Horum ergo verborum sensus est, unitatem Ecclesiae Canonicas scripturis probatam non posse labefactari mirabilibus, quæ Donatistæ jaçabant; quoniam hæc vel erant portenta fallacia, vel præstigia demonum, vel patrata à Deo ad poenam impiorum, aut solatium miserorum, non ad fidei veritatem firmandam, vel plurimis errorum portentis commaculata, vel mirabilibus Catholicæ Ecclesiae minime comparanda. Ideo judicare, & distinguere inter istiusmodi miracula ipsam Catholicam, non his Catholicam dijudicari. Manifestum arbitror eo pertinere Augustini verba, ut obstruatur os loquentium mendacia, neque à Catholicæ Fide maximis jam miraculis confirmata quispiam novorum signorum occasione avertatur. Nam possunt pluribus titulis esse signa mendacii, atque de genere illorum, de quibus mihi videor satis disceptavisse.

CAPUT XXI.

De licita, & superstitionis Magia, hujus origine, usuque execrando.

SUMMARIUM.

1. & 2. Probatur, dari aliquam magiam.
3. Propugnatur, dari aliud genus magie, cuius effecta naturalia non sunt.
4. Ostenditur, magica opera ab iniquo spiritu effici.
5. & 6. Defenditur, quodlibet magice artis portentum habere in se idolatriæ crimen, cultumque dæmonis.

7. & 8. Asseritur, magicam artem incepisse cum idolatria.
9. Demonstratur, profiteri artes magicas esse detestabile scelus.
- à num. 10. usque ad 13. refelluntur oppugnationes.

De Magia
licita & su-
perstitionis.

QUANDOQUIDEM de mirabilibus demonum sermo nuper est institutus; persecutar affine, proximumque argumentum de Magia, cuius effecta causasque varias Franciscus Victoria, Martinus Delrio, Guilelmus Parisiensis, Joannes Thomas Caftaldus, aliqui docti viri tradiderunt. Sed nos hoc postremo capite dicta ab eis stylo fusori, & alia fortassis jucundiora, brevi contraquæ expediemus. Magi ergo nomine intellexerunt Veteres genus sapientum & doctorum, quod habebatur in Persis, ut de Divinat. ait Cicero; eosque putat eruditus Ordinis Scriptor Fortunatus Scacchus Fanensis Myro-

theo. 1. cap. ix. Magoam regionem habitavisse. Nunc vero eo utimur nomine ad significandos homines, qui nova & mirabilia operantur, accepto potius in partem deteriorem. Et de magia quidem hæc sunt à nobis constituenda.

POROSITO I. Datur aliqua magia, per quam arte, vel naturali scientia plura præter consuetum, & omnibus compertum naturæ ordinem efficiuntur.

I. Id 1. Probatur quoniam inditæ sunt ab Auctore naturæ singulis rebus virtutes non omnibus perviae. Ut aliqua producam exempla; nesciunt plurimi magnete ferrum attrahi, lapide theama-

POROSITO I.
Datur magia
naturalis vel
artificialis.

de